

Mina de la Fodina

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector sud del terme municipal
Emplaçament Carretera antiga de l'Eix del Llobregat (C-16z), al km. 65,2, a cal Negret, camí direcció nordest uns 1.000 m.
Alçada: 304

Coordenades:

Latitud: 41.84058
Longitud: 1.86657
UTM Est (X): 405897
UTM Nord (Y): 4632697

Classificació

Número de fitxa 08018 - 343
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Edificis i entorn en estat d'abandonament
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 002201100DG03D0001GP
Fitxes associades:
[Mina de Balsareny \(Vilafruns\)](#)
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 23/11/2022 - 11:54

Descripció

Petit complex miner, emplaçat uns 800 metres a l'oest de les mines de Vilaforns, que acull el primer pou que es va perforar a Balsareny l'any 1918 així com alguns edificis de serveis construïts a mitjans de segle XX. Cap d'aquestes instal·lacions, però, no va arribar mai a entrar en funcionament.

A l'entrada del recinte per la banda sud hi trobem l'edifici de la recepció. Uns 150 m més amunt s'aixequen dos edificis adossats, de maó, que havien d'acollir els serveis d'aquesta mina. El que està situat al nord és una mica més alt. Les façanes principals, que miren cap a l'esplanada que tenen al davant, presenten obertures de diferent tipologia, amb un ampli balcó corregut que uneix els dos edificis. Més al nord hi ha un moll amb algunes instal·lacions abandonades i dos coberts dispersos.

El pou es troba 15 metres a l'oest de l'edifici principal. Té un diàmetre d'uns 7 metres i, a la part superior, està revestit de maó i protegit amb bigues de ferro. La profunditat del pou és considerable, tot i que actualment resta tapiat a la part superior.

Observacions:

Informació oral facilitada per Xavi Novell

Història

El descobriment d'un jaciment de potassa al Bages es va fer a Súria l'any 1912. Feia poc que els enginyers francesos René Macary i Emili Viader havien constituït una societat amb el propòsit de localitzar nous jaciments de sal al Cardener quan, en l'excavació d'un pou al lloc anomenat el Salí, que ja s'havia explotat a l'edat mitjana, van identificar una beta de potassa. La troballa va atreure eminents geòlegs espanyols i estrangers, i va donar peu a una autèntica febre de la potassa, que va mobilitzar sobretot empreses franceses, interessades en trencar el monopoli d'aquest mineral que fins aleshores tenien els alemanys. Macary i Viader van vendre els drets del jaciment a la multinacional belga Solvay, que el 1918 va començar l'explotació del primer pou a Súria. En els anys successius les explotacions de la conca potàssica del Llobregat i el Cardener van convertir el Bages en la primera comarca minera de Catalunya.

A Balsareny les prospeccions van començar l'any 1918 per part de l'empresa Fodina. En un sondeig fet el 1920 a la zona de Vilaforns es van trobar sals potàssiques a 674 metres de profunditat. Aquestes prospeccions es van repetir 10 anys després, però no va ser fins el 1934 que una companyia amb capital alemany (La Minera, S.A.) va iniciar la construcció d'un primer pou a Vilaforns. Es va construir el castellet de formigó per posar-hi el muntacàrregues i, al seu costat, s'hi instal·là un edifici per al molí que havia de seleccionar els diferents tipus de sal. En una fotografia panoràmica de les mines feta l'any 1934 es pot veure com aleshores ja existien també els principals edificis auxiliars situats a la banda sud. La mateixa empresa tenia inversions a Sallent, i això va fer que uns 200 tècnics i directius alemanys es traslladessin a viure a Sallent i Balsareny entre els anys 1930 i 1936. Per allotjar alguns d'aquests directius a Vilaforns es van construir sis blocs d'habitatges d'estil germànic, amb teulades inclinades i mansardes, que actualment encara existeixen i són ben visibles des de la carretera.

La Guerra Civil va motivar que els treballs de perforació s'interrompessin. Amb motiu de la derrota d'Alemanya a la Segona Guerra Mundial l'estat espanyol va expropiar les mines i l'any 1945 foren traspasades a l'empresa espanyola *Explotaciones Potásicas, SA.*, però el pou no es va començar a explotar fins el 1948. El 1952 ja estava en ple rendiment. En aquesta època la mineria va experimentar una gran

expansió, afavorida per la política d'autarquia dels primers anys del franquisme. La demanda de treballadors per a la mina es va cobrir bàsicament amb mà d'obra procedent de fora de Catalunya, sobretot d'Andalusia. A la dècada de 1950 l'activitat minera concentrava el 13% dels obrers industrials de Balsareny.

D'altra banda, el primer pou que s'havia excavat uns 800 m a l'oest i que es coneix com la Fodina encara mantenia l'interès de l'empresa minera a mitjans de segle XX. Aleshores s'hi va construir un edifici de serveis que es va equipar amb tot el material necessari i que tenia tres homes que n'estaven al càrrec: un paleta, un electricista i un fuster. Aquestes instal·lacions, però, no van entrar mai en funcionament. Entorn de la dècada de 1960 aquest petit complex es va abandonar i se'n va fer càrrec la Guàrdia Civil, que hi feia pràctiques de tir.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 107, 117-123.

FÀBREGA, Albert (2009). *Cum grano salis. La sal i la potassa a Súria. 1185-1982*. Ajuntament de Súria.

PIÑERO, Jordi; PUJOL, Ferran (2016). *Viatge al cor de Catalunya. 20 indrets geològics i històrics al Geoparc de la Catalunya Central*. Cossetània Edicions, Valls, p. 125-127.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parc Edicions Selectes, Manresa, p. 146-147.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 105-112.

